

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY
DOMOWEJ**

LIMANOWA 2023

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	2
1. POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ – UJĘCIE TEORETYCZNE	3
1.1. PRZEMOC DOMOWA	3
1.1.1. CHARAKTERYSTYKA PRZEMOCY DOMOWEJ	3
1.1.2. CYKL I FAZY PRZEMOCY DOMOWEJ	5
1.1.3. KOBIETA OFIARĄ PRZEMOCY DOMOWEJ.....	7
1.1.4. MĘŻCZYZNA JAKO OFIARA PRZEMOCY DOMOWEJ	7
1.1.5. PRZEMOC DOMOWA WOBEC DZIECI.....	8
1.1.6. PRZEMOC DOMOWA WOBEC OSÓB STARSZYCH I/LUB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	10
1.1.7. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCY I OFIARY PRZEMOCY DOMOWEJ .	11
1.1.8. MITY I STEREOTYPY DOTYCZĄCE PRZEMOCY DOMOWEJ.....	12
1.2. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ	13
1.2.1. DZIAŁANIA INSTYTUCJONALNE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	13
1.2.2. ZADANIA SŁUŻB POWOŁANYCH DO REALIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY DOMOWEJ	14
1.3. PRZEMOC DOMOWA – REGULACJE PRAWNE.....	18
1.3.1 PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY – PRAWO MIĘDZYNARODOWE	18
1.3.2. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY – PRAWO POLSKIE.....	19
2. CELE, ZADANIA, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, TERMINY I WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU	21
3. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU	23
4. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU.....	23
5. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA PROGRAMU	23
SPIS TABEL	24
SPIS RYSUNKÓW.....	24
BIBLIOGRAFIA.....	24

WPROWADZENIE

Dom i rodzina naturalnie kształtują prawidłowy szeroko rozumiany rozwój człowieka. Stanowią źródło zaspokojenia wszystkich jego potrzeb, w tym przede wszystkim potrzeby miłości, bezpieczeństwa i akceptacji. Wyraża troskę o dobrostan psychiczny i fizyczny jej członków (za Jach). Wspiera w bardzo istotnym procesie rozwoju poznawczego. Uczy zasad współżycia społecznego i właściwego postępowania, dbania o więzi i relacje międzyludzkie, eksploracji świata. Stanowi o istnieniu człowieka na ziemi. Rodzina jest także źródłem kształtowania się osobowości człowieka, nabywania przez niego różnych umiejętności, bogactwa doświadczeń, rozwoju aspiracji i zainteresowań. Ponadto, stanowi ona drogę ku osiągnięciu autonomii czy samorealizacji. Uczy odpowiedzialności, pełnienia różnych obowiązków i ról społecznych oraz samodzielnego podejmowania szeregu decyzji w odważnym wkraczaniu w dorosłość. Nie zawsze jednak rodzina jest silna i zjednoczona, dodatkowo zmagają się z zagrożeniami płynącymi z oddziaływań świata zewnętrznego (postęp, technika, ekonomia, nauka, itp.). Rozwój cywilizacji, pogoń za dobrami materialnymi, presja czasu mogą zaburzać harmonię ogniska domowego, powodując niepokój o jutro i stając się kolebką różnego rodzaju patologii, w tym także powstawania zjawiska przemocy domowej. Przemoc, zwłaszcza w domu czy rodzinie jest źródłem negatywnych emocji. Rodzi wstyd, poczucie winy, bezsilność i upokorzenie. Obrazy bogate w przemoc i zachowania agresywne możemy zobaczyć w naszym środowisku, często są tematem przekazu telewizyjnego i internetowego. Zmuszają do pogłębionej refleksji i zastanowienia się nad działaniami, które należałoby podjąć w celu prewencji i popularyzacji działań zapobiegawczych występowaniu przemocy w podstawowej komórce polskiego społeczeństwa, jaką jest dom i rodzina.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki społecznej jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, groźących patologiami, w tym przemocą domową. Artykuł 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.) nakłada zarówno na gminy, jak i powiaty obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Jednym z zadań jest opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a także między innymi zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej. Powyższy program został opracowany na lata 2023 – 2028.

1. POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ – UJĘCIE TEORETYCZNE

1.1. PRZEMOC DOMOWA

1.1.1. CHARAKTERYSTYKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej „przemoc domowa” rozumiana jest jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Ustawa określa pojęcie osoby doznającej przemocy domowej i stosującej przemoc domową. W przypadku tej pierwszej, czyli osoby doznającej przemocy domowej to jest to rozumiane jako:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego, w tym również małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób wyżej wymienionych.

Natomiast ta druga, czyli osoba stosująca przemoc rozumiana jest według ustawy, jako pełnoletni, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób jej doznających opisanych powyżej. Ustawa określiła także świadka przemocy domowej. Jest nim osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Wyróżniamy następujące rodzaje przemocy:

- Przemoc fizyczna – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia i są to według Pospiszyl i Mazur nieprzypadkowe obrażenia zadane przez osobę będącą w bliskiej relacji. Przemoc fizyczna charakteryzuje się następującymi zachowaniami: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, rzucanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- Przemoc seksualna – to działanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności. Badura – Madej i Dobrzyńska – Mesterhazy określają ją, jako wymuszanie kontaktów o charakterze seksualnym wbrew jej woli, a także kontynuowanie aktywności seksualnej bez jej zgody, gdy nie jest do końca świadoma lub gdy obawia się odmówić. Przemoc seksualna wyraża się m.in. przez: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytykę seksualności kobiety, itp.
- Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu. Comito opisuje tę formę przemocy, jako systematyczne znęcanie się nad kimś w taki sposób, żeby nie miało ono charakteru działań fizycznych. Są to zachowania, które mają na celu zranienie drugiej osoby, tak, aby przejąć nad nią kontrolę. Wyraża się ona m.in. jako

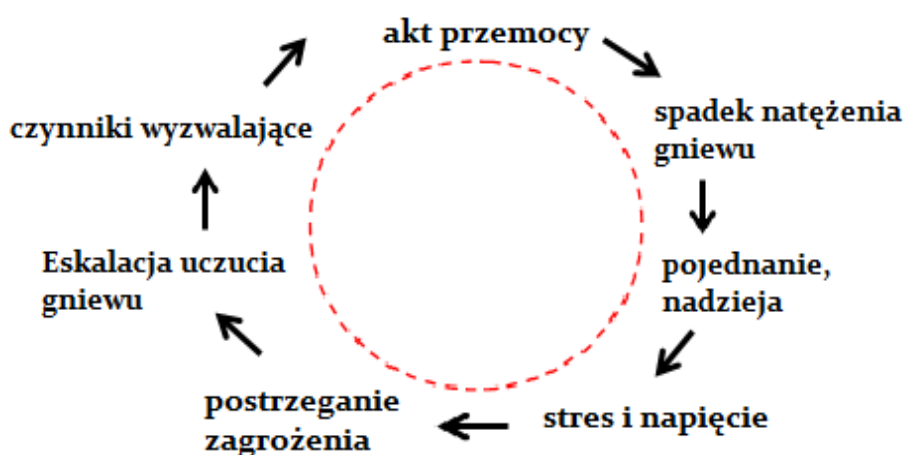
wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, poniżanie, udrażnianie, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, stosowanie gróźb (w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej), ograniczanie snu, pożywienia, itp.

- Przemoc ekonomiczna – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy, wyraża się według Lipowska – Teutsch A. m.in. jako odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, ograniczające lub pozbawiające ją dostępu do środków finansowych lub uzyskania samodzielności finansowej.
- Zaniedbanie – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

1.1.2. CYKL I FAZY PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc domowa nie jest jednorazowym czynem. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości zwanej cyklem przemocy. Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz: narastania napięcia, ostrej przemocy i miodowego miesiąca.

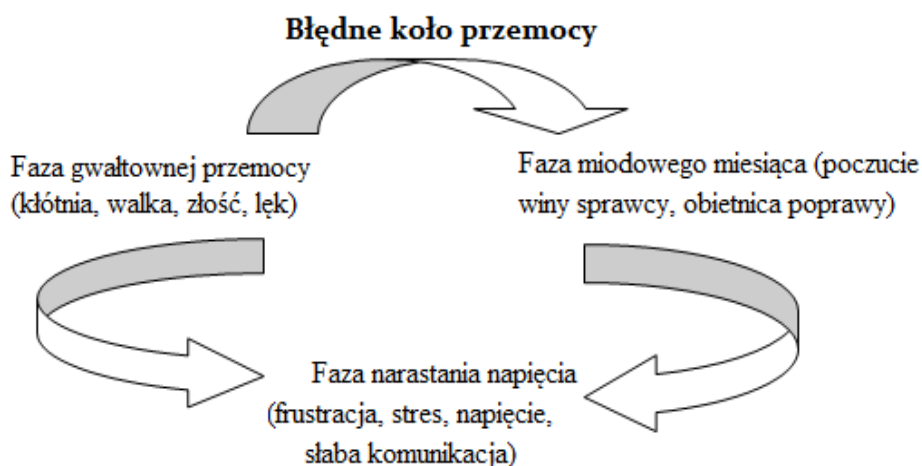
Rysunek 1 Cykl przemocy

Źródło: J. Mazur *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2002.

Rysunek 2 Fazy przemocy

Źródło: J. Mazur *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2002.

Według Mazur fazy przemocy przedstawiają się następująco:

- Faza narastania napięcia – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia. Przyczyny napięcia mogą tkwić poza rodziną. Czasami są to błahostki powodujące wzrost napięcia i przyczyniające się do powstawania agresji.
- Faza ostrej przemocy – następuje wybuch agresji, sprawca zamienia się w kata, może dokonać straszliwych w skutkach czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie ofiary najczęściej decydują się na wzywanie pomocy, złożenie skargi.
- Faza miodowego miesiąca – faza skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Próbuje przekonać ofiarę, że teraz będzie inaczej, że jego zachowanie się nigdy nie powtórzy. Ofiara mu wierzy i zostaje z nim, odwołuje zeznania.

Jednak po jakimś czasie wszystko zaczyna się od nowa. Przemoc z czasem się nasila, za każdym razem jest coraz gorzej. Sprawca zwykle zaczyna od uszczypliwej uwagi, lekkiego popchnięcia, siarczystego przekleństwa, by po jakimś czasie dopuścić się ciężkiego uszkodzenia ciała, wymyślnych psychicznych tortur, trwałego okaleczenia ofiary, a nawet jej zabójstwa.

1.1.3. KOBIETA OFIARĄ PRZEMOCY DOMOWEJ

Dane policji oraz ośrodków pomocy społecznej opisane w diagnozie zjawiska przemocy wskazują, że kobiety są osobami najczęściej doświadczającymi aktów powyższej przemocy domowej. Może być wiele przyczyn tego faktu. Kobieta wiodąca życie ze sprawcą przemocy jest często zależna od niego ekonomicznie, podporządkowana, uległa, kontrolowana, ograniczana pod każdym względem, zwłaszcza wolności osobistej. Pozostaje zazwyczaj sama ze swoimi problemami. Często tłumaczy zachowanie partnera jego nastrojem, przykrościami, których doznał lub przeżyciami z dzieciństwa. Przestraszona, z poczuciem własnej niemocy i bezwartościowości, z głębokim przeświadczeniem, że zasługuje na to, co ją spotyka, uważa, że nie ma wyjścia z sytuacji. Jednakże z drugiej strony nie może znieść dłuższej agresji partnera, szybko tłumaczy sobie, że to ostatnie pobicie. Wstydzi się mówić o swoim związku i sposobie traktowania jej przez partnera. Krańcowo zależna emocjonalnie od partnera nie wyobraża sobie życia poza związkiem, ale też nie wyobraża sobie dalszego życia z nim. Kobieta będąca ofiarą przemocy domowej może być również niezdolna do samoobrony w sytuacji, gdy jest chora, ciężarna, niepełnosprawna somatycznie, psychicznie lub intelektualnie.

Dokonując klasyfikacji poszczególnych rodzajów przemocy stosowanej przez sprawców w stosunku do kobiet potocznie można wyróżnić jej następujące najczęstsze formy, opisane we wcześniejszej części Programu:

- przemoc fizyczna,
- przemoc psychiczna/emocjonalna,
- przemoc seksualna,
- przemoc materialna/ekonomiczna.

Biorąc pod uwagę złożoność zjawiska przemocy, osoby nią dotknięte, wymagają długoterminowej, specjalistycznej opieki.

1.1.4. MĘŻCZYŻNA JAKO OFIARA PRZEMOCY DOMOWEJ

Rozpatrując problematykę przemocy domowej, najczęściej czyni się to w kontekście kobiety będącej ofiarą przemocy i mężczyzny występującego w roli sprawcy przemocy. W literaturze oraz publikacjach popularnonaukowych coraz częściej pojawiają się artykuły poruszające temat przemocy wobec mężczyzn. Wzrost aktów przemocy, w których to kobiety są agresorami burzy mit, iż to wyłącznie one są pokrzywdzone. Analiza zjawiska przemocy

domowej wskazuje, iż kobiety stanowią najliczniejszą grupę ofiar agresji, ale mężczyźni, mimo, że stanowią mniej liczną grupę, to w ten sam sposób doświadczają psychicznych konsekwencji tego aktu. Zarówno kobiety, jak i mężczyźni mają zbliżoną skłonność do stosowania przemocy, aczkolwiek mężczyźni w porównaniu do kobiet rzadziej przyznają się do faktu bycia ofiarą przemocy. W społeczeństwie wciąż panuje stereotyp silnego, twardego mężczyzny i słabszej, kruchej kobiety. Staje się to powodem zatajania przez panów faktów doznawania przemocy ze strony partnerek. Przemoc ta ma rzadziej charakter fizyczny. Często wiąże się z przemocą emocjonalną, psychicznym znęcaniem. Mężczyzna bywa w domu poniżany, wyzywany, ośmieszany, kontrolowany, krytykowany, szantażowany i narażony na groźby ze strony kobiety. Pozostający w związkach małżeńskich mężczyźni – mający dzieci, są często straszeni przez kobiety ograniczeniem lub całkowitą utratą kontaktu z dziećmi. Zdarza się, że kobiety nastawiają negatywnie dzieci wobec ojców, co wzbudza w nich lęk i niszczy ich relacje z dziećmi. W takich sytuacjach pod znakiem zapytania staje autorytet ojca i jego pozycja w rodzinie. Krzywdzeni mężczyźni, rzadziej dochodzą swoich praw i szukają pomocy. Wstydzą się faktu pobicia przez partnerkę, ukrywają widoczne ślady i zaprzeczają, że przemoc może ich dotyczyć. Wynika to z braku świadomości społecznej powagi problemu przemocy w stosunku do mężczyzn. Co więcej, zdarza się, iż przemoc wobec panów jest nadal w wielu środowiskach tematem tabu. Mężczyzna będący ofiarą znęcania się psychicznego lub przemocy fizycznej ze strony partnerki, wzbudza zdziwienie i niedowierzanie otoczenia. Może zamykać mu to drogę do uzyskania pomocy ze strony instytucji, zwłaszcza organów ścigania.

Zatem, przeciwdziałając przemocy domowej, dotyczącej nie tylko kobiety, lecz także i mężczyzn należy zwiększać świadomość społeczną oraz otwierać się i być gotowym na udzielenie pomocy w razie wystąpienia tego typu problemu. Należy również kłaść nacisk na zwiększenie troski o dobro mężczyzny sprzeciwiając się stereotypowemu postrzeganiu zarówno roli kobiety i mężczyzny we współczesnym świecie.

1.1.5. PRZEMOC DOMOWA WOBEC DZIECI

Przemoc wobec dzieci niesie poważne konsekwencje w ich życiu teraźniejszym, jak i w dorosłości. Stąd bardzo ważne jest rozpoznanie symptomów stosowania różnych form przemocy wobec dzieci, zapewnienie im właściwej opieki i ochrony ich praw. Konieczna jest znajomość form i skali przemocy. Dzieci wychowujące się w rodzinach gdzie występuje przemoc narażone są na dwa rodzaje traumatycznych doświadczeń. Pierwsze dotyczy dzieci,

które są bezpośrednimi ofiarami przemocy, drugie zaś dzieci, które są świadkami przemocy. Na podwójne niebezpieczeństwo narażone są dzieci, które same doświadczają przemocy i są jej świadkami. Wiele dzieci bezpośrednio staje się ofiarami przemocy, gdy próbuje powstrzymać sprawcę.

Przemoc stosowana wobec dzieci może przybierać postać przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej (w tym cyberprzemoc) i materialnej. Oprócz widocznych skutków przemocy w czasie jej trwania obserwuje się także skutki odroczone. Doświadczenia przeżyte w dzieciństwie mają wpływ na całe życie lub kolejne jego etapy. Dzieci poznają świat i rządzące nim prawa, a także swoje w nim miejsce poprzez pryzmat domu rodzinnego. W domach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, chłopcy uczą się agresji wobec kobiet, a to może skutkować w przyszłości podobnymi zachowaniami. Dziewczynki zaś uczą się tego, że żeby żyć w pełni zadowolonym mężczyzną, trzeba być bitą, poniżaną. W rodzinie gdzie ojciec bije matkę i/lub dzieci następuje modelowanie agresji. Dzieci, które na co dzień obserwują okrutne traktowanie przejawiają różne formy agresji wobec rówieśników, nauczycieli, innych osób. Jeśli wobec dziecka dodatkowo stosowane są zbyt surowe kary, nieadekwatne do winy, to w dziecku utrwała się poczucie niesprawiedliwości, gniewu i zaczyna ono szukać akceptacji poza domem. Jeśli natrafi na podobnych sobie utworzą grupę nieformalną organizującą napady i znęcającą się nad słabszymi. Dzieci te często mają problemy z nauką, koncentracją uwagi, powtarzają klasy, wagarują. Innym sposobem ucieczki od problemów jest nadużywanie alkoholu, palenie papierosów, czy branie narkotyków. W ekstremalnych przypadkach dzieci krzywdzone przez swoich najbliższych dokonują samookaleczenia, doświadczają myśli samobójczych czy podejmują próby samobójcze. Przemoc stosowana wobec dzieci, szczególnie w domu, ma związek z wieloma przykrymi konsekwencjami. Ponadto, dziecko doznające krzywdy ze strony dorosłych lub rówieśników:

- uczy się rozwiązywać spory i pojawiające się trudności przy pomocy siły fizycznej i przemocy,
- jest agresywne wobec rówieśników, często okazuje w sposób nieakceptowany złość,
- może wykazywać nadmierny niepokój lub być pobudzone,
- nie wierzy we własne możliwości i ma zaniżony obraz samego siebie, niską samoocenę,
- może przejawiać huśtawkę nastrojów,

- obwinia innych za swoje niepowodzenia oraz problemy¹.

1.1.6. PRZEMOC DOMOWA WOBEC OSÓB STARSZYCH I/LUB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Przemoc wobec osób starszych jest definiowana przez World Health Organization jako „jednorazowy lub powtarzający się akt, stający się przyczyną zranienia lub niesie ze sobą ryzyko zranienia (bez względu czy jest to działanie intencjonalne czy też nie) osoby starszej, pozostającej w opiece opiekuna lub ze strony innych osób, pozostających w relacjach, które powinny zapewniać zaufanie, a w rzeczywistości są źródłem zranienia lub stresu dla osoby starszej”².

Rozpatrując przemoc domową nie można przejść obojętnie wobec zjawiska wykluczenia osób starszych powodującego wzrost ich dyskryminacji. Należy uwzględnić, że przemoc wobec osób starszych czy niepełnosprawnych to nie tylko dom w ujęciu jednej rodziny, ale również dom w ujęciu domu pomocy społecznej, gdzie zjawisko przemocy może zaistnieć ze strony innych niepełnosprawnych mieszkańców.

Przemoc domowa wobec osób starszych występuje pod wieloma, poniżej wskazanymi postaciami:

- krzywdzenie fizyczne – występujące pod postacią: bicia, kopania, zadawania bólu, krępowania, wiązania itp.,
- krzywdzenie psychiczne/emocjonalne – stosowanie gróźb słownych, poniżanie i inne działania mające na celu dehumanizację osoby, po to by wzbudzić w niej lęk przed próbą sprzeciwu i rozgniewaniem sprawcy przemocy,
- przemoc finansowa/ekonomiczna – pozbawianie środków do życia, wymuszanie pieniędzy,
- zaniedbanie – najczęściej występująca (potocznie uznawana za najłagodniejszą) forma przemocy, opiera się na zaniechaniu i poważnych uchybieniach ze strony opiekunów osoby starszej widocznych w odmowie zaspakajania potrzeb fizjologicznych, w tym brak pożywienia, wody, zapewnienia opieki i higieny osobistej; psychicznych, tj. brak zapewnienia bezpieczeństwa, nie okazywanie szacunku, miłości – brak odpowiedniej

¹ Węgrzynowska J., *Profilaktyka agresji i przemocy rówieśniczej w klasie*. Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2021.

²Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska K., *Zrozumieć przemoc w rodzinie. Poradnik dla osób doznających przemocy*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa, 2010.

opieki zdrowotnej, dostarczania leków, a nawet zakazywania brania środków farmakologicznych,

- przemoc seksualna – kontakty seksualne z osobami w podeszłym wieku, pojawiający się u seniorów lęk przed rozbieraniem, uszkodzenie narządów płciowych, choroby weneryczne, infekcje intymne.

Analiza danych zawartych w literaturze dotyczącej problemu przemocy stosowanej wobec osób starszych wskazuje na obecność czynników, zwiększających ryzyko występowania przemocy są to m.in.: historia rodziny, płeć, wzajemna zależność członków rodziny, dzielenie wspólnego mieszkania lub domu, fizyczne lub psychiczne obciążenia członków rodziny.

1.1.7. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCY I OFIARY PRZEMOCY DOMOWEJ

W literaturze tematu przemocy domowej zauważyć można różnorodne ujęcia form zachowań sprawców przemocy tj.:

- nadmierna zaborczość,
- trudności w wyrażaniu innych emocji niż gniew, wykazujący się niskimi zdolnościami w komunikacji uczuć i emocji,
- nierealistyczne oczekiwania względem partnera życiowego,
- trudności w panowaniu nad sobą i jednocześnie wyznaczający sztywne granice zachowań innym członkom rodziny,
- nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych tj. narkotyki,
- ujawnienie faktu bycia ofiarami przemocy w dzieciństwie lub dziećmi obserwującymi bicie,
- minimalizacja problemu stosowanej przez siebie przemocy i zaprzeczający jej występowaniu,
- reakcje oscylujące pomiędzy wrogością, agresywnością, okrucieństwem, a uwodzicielstwem, wdziękiem i manipulowaniem,
- patologiczna zazdrość, depresyjność, wybuchowość i gwałtowność,
- okazywanie braku porównywalnych zdolności u partnera w zakresie posiadanych umiejętności podejmowania decyzji, zdolności komunikacyjnych i społecznych.

Formy zachowań ofiar przemocy domowej autorzy przedstawiają jako:

- brak wiary we własne możliwości, brak kontroli na swoim życiem,
- doświadczenia przemocy jako dziecko lub bycie świadkiem przemocy,

- izolacja od otoczenia, odczuwanie paraliżującego wstydu, ukrywane fizycznych i psychicznych obrażeń,
- utrata zasobów osobowościowych, edukacyjnych i finansowych oraz możliwości wyjścia z dramatycznych sytuacji,
- godzenie się na przemoc słowną i fizyczną dla zaspokajanie podstawowych potrzeb,
- ma wyidealizowane pojęcie o związku, pragnące często zmiany zachowań swojego partnera i dążące do tego, ciągle mając nadzieję, że będą w stanie kiedyś zmienić go na lepsze i zbliżyć do wyobrażenia,
- trudności w komunikowaniu swoich potrzeb, praw i uczuć,
- okazywanie poczucia winy z powodu nieprzebrzegania zasad patriarchalnego systemu,
- nieodróżnianie miłości od seksu, przekonanie, że miłość przejawia się w intensywnym życiu seksualnym.

Czynniki stresogenne, m.in.: problemy finansowe, zdrowotne, izolacja społeczna, ciąża, dysfunkcje rodziny, uzależnienia pogłębiają przemoc domową. Skutki bycia osoby w patologicznej sytuacji przemocy tworzą tzw. syndrom przemocy i rodzą zmiany emocjonalne, behawioralne, poznawcze i interpersonalne u osoby doznającej przemocy. Rodzaje skutków, rozległość ich destrukcyjnego działania zależą w dużej mierze od długości trwania przemocy, osobowości ofiary, jej sytuacji osobistej i wsparcia czerpanego z otoczenia oraz od umiejętności radzenia sobie ze stresem, poczucia bezpieczeństwa i poziomu samooceny, ale przede wszystkim od wynikającego z powyższych czynników poczucia własnej wartości. Nie można jednak wykluczyć, że doznająca przemocy osoba może przejawiać na skutek jej trwania, zaburzenia w sferze poznawczej, emocjonalnej oraz w konstrukcji „Ja”.

1.1.8. MITY I STEREOTYPY DOTYCZĄCE PRZEMOCY DOMOWEJ

W potocznie stosowanym języku istnieje wiele mitów i stereotypów „tłumaczących” stosowanie przemocy domowej. Poniżej zestawiono niektóre z nich:

- maltretowane kobiety wyolbrzymiają problem, prowokują pobicie – to masochistki,
- nadużywanie alkoholu to główna przyczyna maltretowania,
- przemoc domowa to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać,
- przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego,
- przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele,
- jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył,

- policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych,
- ofiary przemocy domowej akceptują przemoc,
- to był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy,
- gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy,
- stan bycia pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych usprawiedliwia fakt znęcania się nad członkami rodziny,
- osoby dopuszczające się przemocy muszą być chore psychicznie,
- nie ujawnia się tajemnic rodzinnych,
- nie można zmienić swego przeznaczenia.

Występujące mity i stereotypy utrudniają wyjście z przemocy. Utrudniają instytucjonalną pomoc.

1.2. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ

1.2.1. DZIAŁANIA INSTYTUCJONALNE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

Do działań instytucji zajmujących się udzielaniem wsparcia i pomocy osobom dotkniętym przemocą zalicza się przedsięwzięcia o charakterze zapobiegawczym i zwalczającym zjawisko przemocy. Profilaktyka oraz działania prewencyjne stanowią podstawowe narzędzie walki z wzrastającym problemem przemocy domowej. Działania prewencyjne opisane poniżej wskazują na etapowość prowadzonych czynności.

Działania w ramach prewencji pierwszego stopnia zmirzają do:

- zredukowania przyczyn społecznych powstawania przemocy np.: ubóstwo, bezrobocie, brak równości, alkoholizm, hazard itp.,
- włączania rodzin w sieć kontaktów z krewnymi, lokalną społecznością dla przeciwdziałania ich izolacji,
- przełamanie cyklu przemocy w rodzinach poprzez uczenie takich metod kontrolowania dzieci, które nie wymagają stosowania przemocy,
- eliminowanie norm, które na dobre weszły do życia społecznego i usprawiedliwiają przemoc domową jak np. sceny przemocy serwowane przez media.

Poradnictwo i psychoterapia mogą mieć formę indywidualnego kontaktu, pracy z rodziną lub z grupą:

- Poradnictwo indywidualne ma za zadanie usprawnienie procesu komunikowania się w rodzinie, poprawić umiejętność w zakresie rozwiązywania problemów, radzenia sobie ze stresem, złagodzić objawy depresji.
- Terapia rodzinna prowadzi do nawiązania interakcji w kontekście aktualnej sytuacji rodziny. W jej ramach dokonuje się także analizy pełnionych ról w celu identyfikacji wszystkich przypadków braku równowagi w relacjach.
- Terapia grupowa prowadzona w oparciu o instrukcje i ćwiczenia prezentowane przez prowadzącego. Wsparcie społeczne otrzymane od członków grupy staje się wartościowym źródłem wzmocnień. Osoby mające trudności w nawiązywaniu relacji z innymi ludźmi, mogą skorzystać z organizowanych treningów kompetencji personalnych i społecznych.

W rezultacie podejmowanych działań prewencyjnych następuje inicjowanie działań o charakterze interwencyjnym wówczas, gdy stwierdza się występowanie przemocy domowej i aktualnie ma ona miejsce.

Prewencja trzeciego stopnia ma na celu zmniejszenie ryzyka ponawiania urazów fizycznych i szkód psychicznych, by zminimalizować niebezpieczeństwo uszkodzenia, upośledzenia lub śmierci ofiary. Ten rodzaj prewencji obejmuje powadzenie terapii rodziny, w której dochodzi do przemocy, a także opanowanie i kontrolę agresywnego zachowania. Zdarza się, że prewencja trzeciego stopnia jest zbyt późna, gdyż znęcanie się nad osobami mogło już spowodować negatywne skutki. Z uwagi na to szczególny nacisk powinno kłaść się na prewencję pierwszego i drugiego stopnia.

1.2.2. ZADANIA SŁUŻB POWOŁANYCH DO REALIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY DOMOWEJ

Zgodnie z przepisami obowiązującej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz rozporządzeniem w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej grupa diagnostyczno – pomocowa powołana przez zespół interdyscyplinarny wykonuje ww. procedurę „Niebieskie Karty”. Wszczęcie powyższej procedury następuje z chwilą wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A”. W skład grupy diagnostyczno – pomocowej wchodzi:

- pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- funkcjonariusz Policji.

W sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową w skład grupy diagnostyczno – pomocowej wchodzi także żołnierz Żandarmerii Wojskowej.

W skład grupy diagnostyczno – pomocowej mogą także wchodzić:

- pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,
- asystent rodziny,
- nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego,
- osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny,
- przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Ponadto w skład ww. grupy mogą także wchodzić pedagog, psycholog lub terapeuta. Każda z wymienionych przedstawicieli instytucji w ramach swoich kompetencji zobowiązana jest do podejmowania działań zmierzających do udzielenia wsparcia osobom doznającym przemocy domowej.

W ramach ww. procedury osoba wszczynająca tę procedurę podejmuje działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej, które polegają w szczególności na:

- zapobieżeniu zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy domowej,
- udzieleniu osobie doznającej przemocy domowej pierwszej pomocy przedmedycznej lub zapewnieniu pomocy medycznej,
- zaspokojeniu podstawowych potrzeb, w tym udzieleniu wsparcia i poradnictwa, w szczególności od przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń działających na rzecz osób doznających przemocy domowej.

Osoba wszczynająca procedurę dokonuje wstępnej diagnozy sytuacji w związku z zaistnieniem uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej, tj.:

- Przeprowadza rozmowę z osobą doznającą przemocy domowej, a także, w miarę możliwości, z osobą stosującą przemoc w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi, poszanowanie godności oraz zapewniających bezpieczeństwo.

Przekazuje informacje w prostym, przejrzystym i przystępnym dla niej języku, z uwzględnieniem stanu i okoliczności, które mogą mieć wpływ na zdolność rozumienia i bycie rozumianym.

- W trakcie rozmowy z osobą stosującą przemoc domową informuje ją w szczególności o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemy domowej oraz wskazuje na konieczność zmiany sposobu postępowania.
- Jeżeli istnieje podejrzenie stosowania przemy domowej wobec małego dziecka w ramach procedury przeprowadza w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Natomiast, jeżeli istnieje podejrzenie stosowania przemy domowej wobec pełnoletniej osoby nieporadnej ze względu na wiek, stan psychiczny lub fizyczny, działania w ramach procedury przeprowadza w obecności opiekuna prawnego lub faktycznego lub pełnoletniej osoby przez nią wskazanej.
- Jeżeli istnieje podejrzenie, że osobami stosującymi przemoc domową wobec małego dziecka są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania w ramach procedury przeprowadza w obecności pełnoletniej innej „osoby najbliższej” lub pełnoletniej osoby wskazanej przez małego dziecka.
- Jeżeli istnieje podejrzenie, że osobą stosującą przemoc domową wobec pełnoletniej osoby nieporadnej, jest opiekun prawny lub faktyczny, działania w ramach procedury przeprowadza w obecności osoby najbliższej, a w razie jej braku – w obecności innej osoby pełnoletniej przez nią wskazanej.
- Działania z udziałem osób doznających przemy domowej przeprowadza się w miarę możliwości, w obecności psychologa.

W ramach procedury pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej lub centrum usług społecznych:

- diagnozuje sytuację, potrzeby i zasoby osoby doznającej przemy domowej,
- udziela kompleksowych informacji o:
 - możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób doznających przemy domowej,
 - formach pomocy małym dzieciom doznającym przemy domowej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,

- możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby doznającej przemocy domowej,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doznającej przemocy domowej,
- zapewnia osobie doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej lub innej placówce, w tym prowadzonej przez organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, działające na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- bierze udział w opracowaniu przez grupę diagnostyczno – pomocową indywidualnego planu pomocy,
- podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w środowisku domowym, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb określonych przez grupę diagnostyczno – pomocową,
- może prowadzić rozmowy w szczególności o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej oraz informować osobę stosującą przemoc domową o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii, udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych lub programach psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

W ramach procedury funkcjonariusz Policji:

- udziela osobie doznającej przemocy domowej niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy przedmedycznej,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doznającej przemocy domowej,
- podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób doznających przemocy domowej, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby stosującej przemoc domową środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą stosującą przemoc domową rozmowę w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku

zależności od osoby stosującej przemoc domową albo nad małoletnim lub pełnoletnią osobą nieporadną ze względu na jej wiek lub stan zdrowia, oraz wzywa osobę stosującą przemoc domową do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,

- przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w środowisku domowym, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby doznającej przemoc domowej, w zależności od potrzeb określonych przez grupę diagnostyczno – pomocową,
- dokonuje niezbędnych ustaleń w zakresie udziału osoby stosującej przemoc domową w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- informuje, w formie notatki urzędowej, zespół interdyscyplinarny o działaniach podejmowanych wobec osoby doznającej przemoc domowej oraz osoby stosującej przemoc domową, w tym w szczególności o udziale w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

1.3. PRZEMOC DOMOWA – REGULACJE PRAWNE

1.3.1 PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY – PRAWO MIĘDZYNARODOWE

Zjawisko przemoc domowej występuje w każdej kulturze i w każdej grupie społecznej. Trudność sprawia określenie skali zjawiska przemoc domowej, aczkolwiek niewątpliwie jest to problem coraz częściej nagłaśniany przez media. Przemoc dotycząca ogniska domowe i rodzinne bywa systematycznie badana przez wiele ośrodków naukowych, instytucji rządowych i organizacji pozarządowych. Coraz częstsze łamanie praw człowieka budzi międzynarodowe zainteresowanie i skutkuje wprowadzeniem odpowiednich działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy i podejmowanie wspólnych wysiłków ograniczających występowanie przemocy oraz prewencję. Warto zwrócić uwagę na dokumenty

międzynarodowe i akty prawne regulujące formy przeciwdziałania przemocy w rodzinie, popularyzowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości, w tym akty prawa międzynarodowego.

Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych:

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 r.,
- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 r. Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego,
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 r.

Dokumenty Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec. (2002) 5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z dnia 30 kwietnia 2002 r.,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (90) 2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z dnia 15 stycznia 1990 r.,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (85) 4 w sprawie przemocy w rodzinie z dnia 26 marca 1985 r.,
- Europejska Konwencja o wykonywaniu praw dzieci z dnia 25 stycznia 1996 r.,
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z dnia 11 maja 2011 r.

Dokumenty Parlamentu Europejskiego i Rady:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW.

1.3.2. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY – PRAWO POLSKIE

Zapisy w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.) wprowadzają regulacje prawne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar. Przykładowo art. 40 Konstytucji wskazuje, iż „nikt nie może być poddany torturom ani

okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.”

Ponadto, problematyka przemocy domowej jest również ujmowana w następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1249 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2151),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie Procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2023 r. poz. 1870),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1359 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2023 poz. 171 ze zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2230 ze zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.),
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1526 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 ze zm.).

2. CELE, ZADANIA, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, TERMINY I WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Tabela 1 Opis celów, zadań, podmiotów odpowiedzialnych, partnerów, terminów i wskaźników realizacji programu

CEL GŁÓWNY				
Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Limanowskim.				
CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU	ZADANIA PROGRAMU	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY/ PARTNERZY PROGRAMU	TERMIN REALIZACJI PROGRAMU	WSKAŹNIKI PROGRAMU
Profilaktyka i edukacja dzieci, młodzieży, dorosłych i rodzin w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	Organizowanie konferencji/kampanii społecznych/happeningów/seminariów/wykładów/warsztatów/zajęć grupowych dla lokalnej społeczności w celu poszerzenia wiedzy z tematyki przemocy domowej i możliwości rozwiązywania konfliktów interpersonalnych.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	Zadania o charakterze ciągłym.	Liczba zorganizowanych/współorganizowanych spotkań.
	Prowadzenie spotkań/zajęć/warsztatów w grupowych lub indywidualnych w szkołach lub innych placówkach edukacyjno-oświatowych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej i agresji.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Partnerzy: – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej, – Powiatowa Komenda Policji w Limanowej.	Zadania o charakterze ciągłym.	– Liczba przeprowadzonych zajęć/spotkań/warsztatów. – Liczba uczestników.
	Organizowanie konkursów tematycznych promujących właściwe postawy prorodzinne i prospołeczne/postawy wolne od zachowań przemocowych i agresywnych/postawy wolne od uzależnień.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	Czwarty kwartał roku kalendarzowego	– Liczba organizowanych konkursów. – Liczba laureatów konkursów.
Ochrona oraz	Poradnictwo	Podmiot	Zadania o charakterze	– Liczba osób,

wsparcie dla osób dotkniętych przemocą domową.	specjalistyczne/psychoterapia lub inna terapia/mediacje specjalistyczne dla osób i rodzin doświadczających przemocy domowej: psychologiczne (w tym natychmiastowa pomoc psychologiczna) , socjalne, prawne, zawodowe, rodzinne, medyczne	odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Partnerzy: – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej.	ciągłym, w zależności od potrzeb.	które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego. – Liczba udzielonych porad. – Liczba osób, które skorzystały z psychoterapii lub terapii.
	Realizacja spotkań grup wsparcia/spotkań edukacyjno – terapeutycznych grupowych związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	Zadania o charakterze ciągłym, w zależności od potrzeb.	– Liczba spotkań. – Liczba osób uczestniczących w spotkaniach.
	Rozpowszechnianie informacji w formie ulotek/broszur/materiałów w promocyjnych/artkułów z tematyki prewencji lub interwencji kryzysowej lub sposobów reagowania na przemoc domową.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	Zadania o charakterze ciągłym, w zależności od potrzeb.	Liczba rozpowszechnionych materiałów.
	Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej oraz osobom będącym w innej sytuacji kryzysowej.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	Zadania o charakterze ciągłym, w zależności od potrzeb.	Liczba osób korzystających z pobytu w mieszkaniu hostelowym OIK.
Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	Organizowanie szkoleń/spotkań/zajęć/seminarium/ warsztatów/grup wsparcia dla pracowników instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	Zadania o charakterze ciągłym, w zależności od potrzeb.	Liczba szkoleń/spotkań.
	Ewidencjonowanie instytucji wpięrających ofiary przemocy domowej.	Podmiot odpowiedzialny: – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	Zadanie realizowane minimum raz w roku.	Liczba ewidencji.

3. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU

- Zdobyć wiedzę z tematyki przemocy domowej i możliwości rozwiązywania problemów w rodzinie.
- Uzyskanie świadomości właściwych postaw prorodzinnych i prospołecznych.
- Wzrost świadomości społecznej na temat możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji pomocowych.
- Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób zagrożonych przemocą domową.
- Podniesienie kompetencji zawodowych wśród pracowników specjalizujących się w pomocy rodzinom.
- Zwiększenie świadomości lokalnego społeczeństwa zagrożeń dla rodziny, wynikających ze zjawiska przemocy domowej.
- Zaistnienie pozytywnych zmian w zachowaniach osób uwikłanych w przemoc domową.

4. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring i ewaluacja programu dokonywane będzie raz w roku w formie sprawozdania. Sprawozdanie przedstawione będzie Zarządowi Powiatu Limanowskiego, Komisji ds. Pomocy Społecznej Rady Powiatu Limanowskiego oraz Radzie Powiatu.

5. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA PROGRAMU

Program finansowany będzie ze środków własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej oraz ewentualnie ze środków pozyskanych z innych źródeł.

SPIS TABEL

Tabela 1 Opis celów, zadań, podmiotów odpowiedzialnych, partnerów, terminów i wskaźników realizacji programu.....	21

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Cykl przemocy	5
Rysunek 2 Fazy przemocy	6

BIBLIOGRAFIA

Źródła pisane:

1. Badura-Madej W., Dobrzyńska-Mesterhazy. *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000.
2. Comito T., *Przemoc, której nie widać. Jak rozpoznać i przerwać cykl przemocy psychicznej*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2021.
3. Jach Ł., Poczucie dobrostanu psychicznego studentów w kontekście posiadanych zasobów finansowych i społecznych. „Psychologia Ekonomiczna”, Poznań 2012.
4. Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska D., *Przemoc w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2011.
5. Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska D. *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2010.
6. Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska K., *Zrozumieć przemoc w rodzinie. Poradnik dla osób doznających przemocy*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2010.
7. Lipowska-Teutsch A., *Wychować, wyleczyć, wyzwolić*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 1998.
8. Mazur J., *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2002.
9. Polanowski J., *Prawo w obronie dziecka krzywdzonego*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2011.
10. Pospiszyl I., *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994/1998.

Akty normatywne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1249 ze zm.).
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie Procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2023 r. poz. 1870).

Przewodniczący Rady

Józef Pietrzak